

A&W-rapport 1370

ECOLOGISCHE BEOORDELING VAN DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN AAN HET LEMSTERPARK, LEMMER

in opdracht van

VASTGOED DE FRIESCHE WOUDEN

A&W-rapport 1370

**ECOLOGISCHE BEOORDELING VAN DE
GEPLANE WERKZAAMHEDEN AAN
HET LEMSTERPARK, LEMMER**

J. Schut

Projectnummer	Projectleider	Status
1345Inr	J. Schut	Eindrapport
Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	E. Wymenga	22 maart 2010

SCHUT, J. 2010.

Ecologische beoordeling van de geplande werkzaamheden aan het Lemsterpark, Lemmer. A&W-rapport 1370. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

OPDRACHTGEVER

Vastgoed De Friesche Wouden b.v.
Postbus 160, 9200 AD, Drachten
Telefoon. (0512) 57 14 71

FOTO VOORPLAAT

Zicht op het plangebied, zomer 2009 (foto: A&W).

UITVOERDER

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
e-mail: info@altwym.nl
web: www.altwym.nl

INHOUD

---

1. INLEIDING	1
1.1. Ecologische beoordeling	1
1.2. Het plangebied	1
2. BESCHERMDE GEBIEDEN	3
3. BESCHERMDE SOORTEN	5
3.1. Beschermde soorten	5
4. ECOLOGISCHE BEOORDELING	11
4.1. Beschermde gebieden	11
4.2. Beschermde Soorten	11
5. AANBEVELING	15
5.1. Aanbevelingen te aanzien van inrichting en gebruik	15
5.2. Opwaardeermaatregelen voor de Hof van Hollân	16
5.3. Aanbevelingen ten aanzien van de vervolgprocedure	18
LITERATUUR	19

1. INLEIDING

1.1. ECOLOGISCHE BEOORDELING

In opdracht van Vastgoed De Friesche Wouden heeft Bureau Altenburg & Wymenga bv in het 2009 een onderzoek uitgevoerd om de beoogde de uitbreiding en afronding van Lemsterpark Fase II te beoordelen aan de hand van de natuurwetgeving. In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op de inrichtingswerkzaamheden en de effecten daarvan op de aanwezige natuurwaarden. Met behulp daarvan wordt het herinrichtingsplan gespiegeld aan de wet- en regelgeving betreffende beschermde gebieden en beschermde soorten. Deze notitie bevat de uitkomsten van het (veld)onderzoek, alsmede een beoordeling van de plannen in het kader van de relevante wetgeving (Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet).

1.2. HET PLANGEBIED

Het onderzoeksgebied (figuur 1) is gelegen ten noorden van Lemmer (gemeente Lemsterland) en beslaat circa 10 hectare. Het bestaat uit een open weidegebied, doorsneden met sloten. Het landgebruik is overwegend intensief, waardoor sprake is van voedselrijke omstandigheden. De westelijke begrenzing wordt gevormd door de doorgaande weg richting Follega, in oostelijke richting grenst de snelweg A50 aan het plangebied. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig. Er is geen sprake van bebouwing in het plangebied, wel zijn twee boerderijen direct westelijk van het gebied aanwezig. Net buiten het plangebied, ten westen daarvan, ligt het Hof fan Hollân, een klein natuurreservaat. Het reservaat is deels in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer en deels van Vastgoed de Friese Wouden bv.

Beoogde inrichtingsplan en werkzaamheden

De beoogde werkzaamheden bestaan uit aanleggen van een bedrijvenpark. Langs de westgrens van het plangebied worden woonhuizen gebouwd. Langs de noordzijde van het plangebied wordt een circa 12 - 14 meter brede sloot gegraven, die de grens tussen het plangebied en de naastliggende percelen vormt. Het doel is in deze sloot een rietbegroeiing tot ontwikkeling te laten komen. Het toekomstige bedrijvenpark wordt vanaf de doorgaande weg naar Follega toegankelijk via een toegangsweg, die aan de zuidwestzijde van het plangebied wordt gesitueerd. In het kader van de plannen worden sloten gedempt en graafwerkzaamheden verricht. Een groot deel van het plangebied zal worden verhard en bebouwd. Tevens zal riolering en straatverlichting worden aangelegd. Een deel van de voorgenomen werkzaamheden (heien e.d.) kan leiden tot uitstralende geluidsverstoring.

Figuur 1.
Ligging van het
plangebied. Het
plangebied is rood
gearceerd.

2. BESCHERMDE GEBIEDEN

Bescherming van gebieden is in Nederland vastgelegd in de Natuurbeschermingswet (Natuurbeschermingswet). Beschermde gebieden zijn bijvoorbeeld gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000 gebied, die onderdeel uitmaken van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) of gebieden die via het Bestemmingsplan of het Streekplan zijn aangewezen als natuurgebied (overige natuurgebied).

Natura 2000

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het IJsselmeer, op circa vier kilometer afstand van het plangebied en met de bebouwde kom van Lemmer als tussenliggend gebied. Het Natura 2000-gebied 'IJsselmeer' is aangewezen voor verschillende water- en moerashabitattypen, moerasvogels, vissoorten, de Noordse woelmuis en de Meervleermuis. Daarnaast is het gebied kwalificerend voor verschillende ganzensoorten vanwege de functie als slaappleaats die het gebied heeft.

Ten gevolge van het relatief kleine oppervlak van het plangebied, alsmede de ligging in de directe nabijheid van de A50, is het plangebied niet geschikt voor foeragerende ganzen. Door de relatief grote afstand tot het plangebied en het terreingebruik van het tussenliggende gebied, zijn er geen ecologische relaties tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied IJsselmeer ten aanzien van de overige kwalificerende waarden van dit gebied.

Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied Lemsterpark maakt geen onderdeel uit van of grenst niet aan de EHS (zie de website van de Provincie Fryslân).

Overige beschermde gebieden

Het plangebied Lemsterpark is niet via een bestemmingsplan, streekplan of anderszins aangewezen als natuurgebied. Wel ligt het op korte afstand (circa 50 meter) van de Hof fan Hollân. De natuurwaarden in de Hof fan Hollân bestaan ondermeer uit de aanwezigheid van vochtig loofbos met bijbehorende broedvogels. Daarnaast zijn botanische waarden aanwezig (schrallandvegetaties met veenmossen, zie Wymenga & Altenburg 1993). Het bos ligt in een inzijsgebied, en kampt met verdroging. In het bos is een kolonie van de Blauwe reiger aanwezig.

Ten gevolge van de uitvoering van de plannen in het Lemsterpark verslechteren mogelijk de omstandigheden voor de botanische waarden van de Hof fan Hollân. Daardoor kunnen de aanwezige waardevolle vegetaties achteruit gaan. De botanische waarden in Hof fan Hollân zijn afhankelijk van natte omstandigheden (hoge grondwaterstanden, zie Wymenga & Altenburg 1993).

Ook ten aanzien van de in de Hof fan Hollân voorkomende fauna (met name broedvogels) kan sprake zijn van effecten ten gevolge van de plannen. Mogelijk optredende effecten worden onder de kop 'Beschermde soorten' nader uitgewerkt. Er liggen overigens mogelijkheden om met relatief geringe inspanningen de Hof fan Hollân te versterken en de verdroging in dit gebied te bestrijden, en tegelijkertijd de aanblik van Lemmer vanaf de snelweg gezien in het landschap in te passen (zie hoofdstuk 'Aanbevelingen').

3. BESCHERMDE SOORTEN

Soortbescherming is in Nederland geregeld in de Flora- en faunawet (Flora- en faunawet). Deze wet werkt met drie beschermingscategorieën (licht, middelzwaar en zwaar beschermde soorten). Voor soorten uit de lichte beschermingscategorie geldt bij ruimtelijke ordeningsplannen (zoals het onderhavige plan) een automatische vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet. Voor ingrepen die soorten uit de tweede categorie schaden dient ontheffing te worden aangevraagd, tenzij kan worden gewerkt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode (te vinden op de website van LNV, www.minlnv.nl). Bij ingrepen waarbij negatieve effecten op soorten uit de zware beschermingscategorie optreden, dient altijd ontheffing te worden aangevraagd. Aan deze ontheffing kunnen door het ministerie van LNV voorwaarden ten aanzien van de uitvoering worden verbonden. In verband met het voorgaande richten we ons in deze beoordeling op soorten uit categorieën twee en drie van de Flora- en faunawet.

Voor het bepalen van de relevante natuurwaarden voor deze beoordeling, is gebruik gemaakt van recente informatie over de verspreiding van beschermde soorten (verspreidingsatlassen e.d.). Belangrijke basisinformatie is overgenomen uit de Ecologische Basiskaart van de gemeente Lemsterland (Wymenga & Hoekema 2004). Bovendien zijn gegevens gebruikt die afkomstig zijn van ecologisch veldonderzoek dat in het voorjaar van 2009 is uitgevoerd. Dat onderzoek was erop gericht om een beeld te schetsen van de aanwezige natuurwaarden en de verspreiding daarvan in en direct rond het plangebied Lemsterpark.

Het is, gelet op het huidige gebruik en beheer, niet waarschijnlijk dat beschermde plantensoorten uit categorieën twee en drie van de Flora- en faunawet voorkomen. Ook het voorkomen van plantensoorten van de Rode Lijst is niet waarschijnlijk. Gezien de verspreidingsgegevens¹ en het ontbreken van belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals voortplantingswater voor beschermde libellen en waardplanten voor beschermde dagvlinders, worden in het plangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren verwacht (zie ook de tussentijdse beoordeling d.d. 2 februari 2009, met ons kenmerk 1345LNR08/100209JS1)

3.1. BESCHERMDE SOORTEN

Op basis van de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens zijn de volgende soorten en soortgroepen relevant:

- Vissen
- Reptielen en amfibieën
- Broedvogels
- Niet-broedvogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Deze soortgroepen worden in de volgende paragrafen nader behandeld.

---

¹ Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslân.nl, Cuppen & Koese (2007), De Bruyne (2004), Kalkman (2004), Peeters *et al.* (2004), Timmermans *et al.* (2004), De Boer & Van Hijum 2005, EIS *et al.* (2007).

Vissen

Voorkomende soorten

In de omgeving van het plangebied komen zwaar(der) beschermde vissoorten voor, zoals de Kleine- en de Grote modderkruiper. Ingrepen in het leefgebied van deze soorten leiden tot conflicten met de Flora- en faunawet. Daarom zijn de sloten in het plangebied op 16 april 2009 met behulp van elektrovisserij onderzocht op aanwezigheid van beschermde vissen. Bij het vissenonderzoek zijn uitsluitend algemene vissoorten (Tiendoornige stekelbaars, Baars en Snoek) gevangen. Deze vallen niet in de beschermingscategorieën 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Op basis van de resultaten van het visonderzoek gaan we er van uit dat er geen beschermde vissen van categorieën twee en drie van de Flora- en faunawet in het plangebied voorkomen.

Te verwachten effecten

Omdat in het plangebied geen beschermde soorten voorkomen, worden ten aanzien van beschermde vissen geen effecten verwacht ten gevolge van de plannen. Voor de aangetroffen licht beschermde soorten (Tiendoornige stekelbaars, Baars en Snoek) geldt, dat het plangebied minder geschikt wordt, met habitatverlies tot gevolg.

Reptielen en amfibieën

Voorkomende soorten

De recente verspreidingsgegevens (RAVON 2007, Digitale Natuuratlas, Van den Bogert 2004, Wymenga & Hoekema 2004) laten geen recente waarnemingen zien van zwaar beschermde amfibieën in het plangebied en de omgeving daarvan (inclusief de Hof fan Hollân). Wel is in de omgeving van Lemmer de zwaar beschermde Ringslang waargenomen. Van deze slangensoort is een populatie aanwezig bij het Tjeukemeer, op enkele kilometers van het plangebied. Gelet op de biotopen die in het Lemsterpark aanwezig zijn (voornamelijk intensief gebruikt agrarisch grasland), is het grootste deel van het plangebied niet geschikt voor de Ringslang. Geschikt leefgebied is mogelijk aanwezig in de oeverzone van de waterpartijen direct oostelijk van het Lemsterpark. Daarom is op 22 mei 2009 de oeverzone van de betreffende waterpartijen onderzocht op Ringslangen. Deze zijn niet aangetroffen, zodat mag worden aangenomen dat de soort niet in het plangebied voorkomt.

Te verwachten effecten

Omdat in het plangebied amfibieën- of reptielensoorten uit de middelzware of zware beschermingscategorie van de Flora- en faunawet voorkomen, worden ten aanzien van deze groepen geen effecten verwacht ten gevolge van de plannen. Voor de aangetroffen licht beschermde soorten geldt, dat ten gevolge van de plannen verlies van voortplantingsbiotoop optreedt. Naar verwachting zijn de effecten voor de aanwezige populaties licht beschermde amfibieën gering, omdat in de omgeving van het plangebied in ruimte mate vervangend voortplantingsbiotoop aanwezig is. Bovendien kan er naar verwachting nieuw leefgebied ontstaan in de geplande sloten aan de noord- en oostzijde van het plangebied.

Broedvogels in het plangebied

Voorkomende soorten

Het plangebied is geschikt voor algemene broedvogels van open poldergebieden, zoals Kievit, Wilde eend, Meerkoet, e.d. Ten gevolge van de verstoring waaraan het gebied is blootgesteld (door de nabijgelegen A50, bebouwing etc.) is het gebied niet erg geschikt voor

kritische weidevogels zoals de Grutto. Ook de aanwezigheid van de reigerkolonie in de naast het plangebied gelegen Hof fan Hollân (bijna 80 nesten, dit onderzoek) is hier mogelijk debet aan (reigers zijn belangrijke predatoren van weidevogelkuikens). In de Hof van Hollân broedt tevens een Buizerd en een Havik (med. S. Bakker, Staatsbosbeheer), maar deze dieren hebben voor zover bekend geen ecologische banden met het plangebied.

Te verwachten effecten

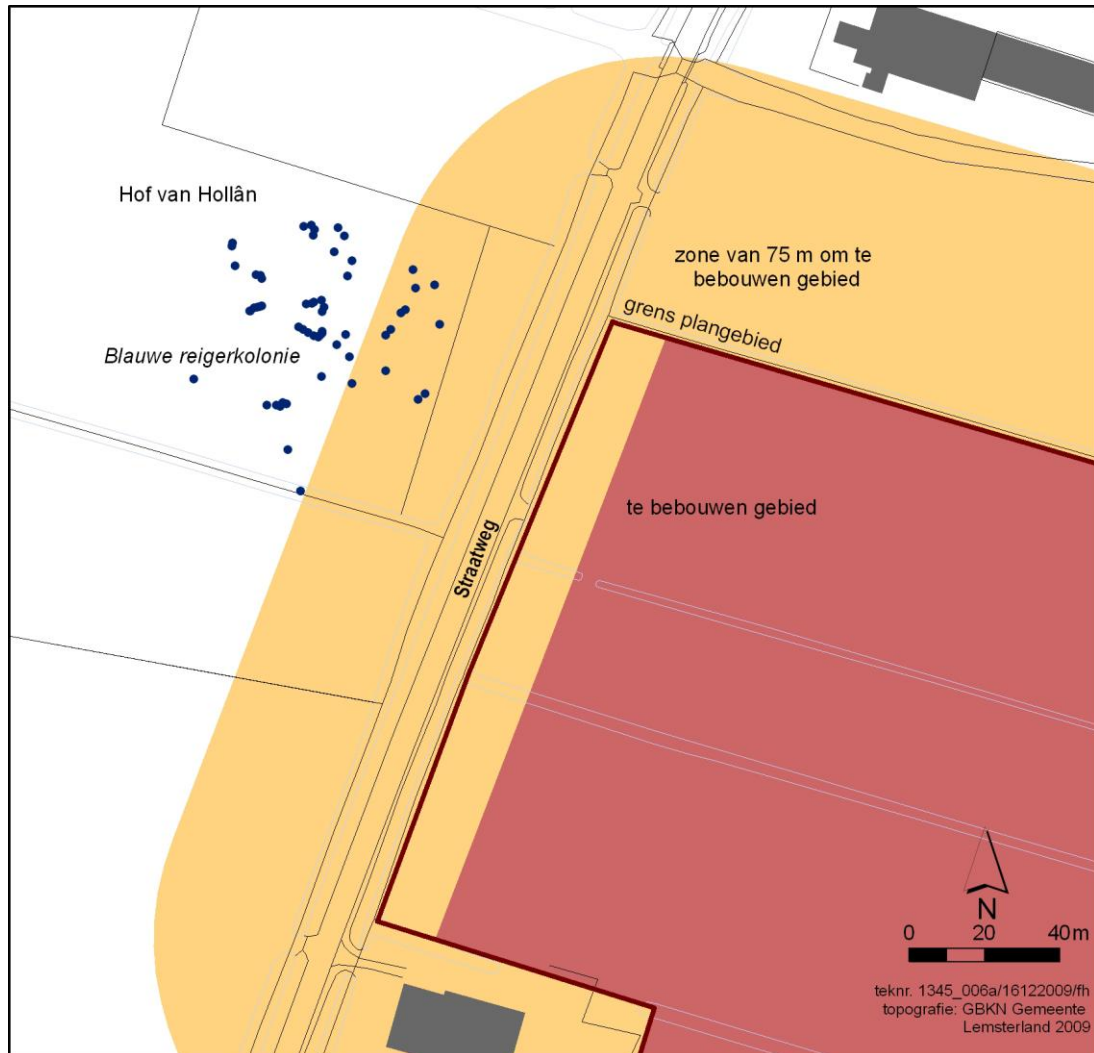
Bij ruimtelijke inrichtingsplannen bestaat het belangrijkste effect op broedende vogels uit verstoring. Vogels zijn vooral in het broedseizoen gevoelig voor verstoring. Indien de werkzaamheden (bijvoorbeeld grondverzet, heiwerkzaamheden) starten binnen het broedseizoen, worden mogelijk nesten en broedende vogels in of in de omgeving van het plangebied verstoord. Na inrichting van het plangebied kan het naar verwachting opnieuw deel uitmaken van het leefgebied van verschillende algemene broedvogels van (half)stedelijk gebied.

Broedvogels in de omgeving van het plangebied

Voorkomende soorten

Verstoring ten gevolge van geluid, licht en menselijke aanwezigheid reikt verder dan de grenzen van het plangebied. In dit kader zijn de broedende vogels in de Hof fan Hollân van relevant, met name de kolonie Blauwe reigers. Om de effecten van de voorgenomen plannen te kunnen beoordelen is de ligging van de nesten in de kolonie ten opzichte van het plangebied van belang. De nesten zijn op 17 november 2009 met behulp van een GPS op locatie ingemeten. Figuur 2 geeft de ligging van de reigernesten in de Hof van Hollân weer (blauwe punten). In totaal zijn 72 nesten aangetroffen, waarvan er 12 (17%) binnen een afstand van 75 meter tot de geplande bebouwing liggen. Vier nesten liggen op minder dan 50 meter van de bebouwing. Alle nesten bevinden zich in de toppen van bomen, op een hoogte van ten minste 10 meter boven de grond. De omvang van de kolonie is te kwalificeren als middelgroot. In Fryslân broedden in 2006 1750 broedparen verdeeld over 43 kolonies.

In de Hof van Hollân broeden tevens een Buizerd en een Havik. De nesten van beide soorten bevinden zich het oosten van het terrein, op relatief grote afstand tot het plangebied.

Figuur 2.

Deze figuur geeft het plangebied weer (rood omrand), met de ligging van de kolonie Blauwe reigers in de Hof van Hollân (de nesten zijn weergegeven als punten). Het te bebouwen gebied is rood gearceerd. De oranje zone markeert de verstoringafstand van 75 meter tot de geplande bebouwing in het het plangebied. Voor nesten binnen de oranje zone zijn verstoringseffecten op de kolonie Blauwe reigers te verwachten.

Te verwachten effecten

Ten gevolge van de plannen worden ten gevolge van de ruime afstand van de nesten tot de plannen, geen effecten verwacht op Buizerd en Havik. Ten aanzien van de kolonie Blauwe reigers verwachten we wel effecten. Deze vallen uiteen in effecten van verstoring tijdens inrichting en gebruik van het plangebied enerzijds en verlies van foerageergebied anderzijds. In deze paragraaf worden beide te verwachten effecten achtereenvolgens besproken.

Verstoring

Hoewel Blauwe reigers een zekere mate van verstoring verdragen (getuige de kolonies die de soort soms heeft in stedelijk gebied), valt niet uit te sluiten dat er effecten optreden ten gevolge van de te verwachten verstoringstoename. Middels een literatuurstudie zijn de gevolgen van verstoring onderzocht.

De effecten van verstoring op broedende vogels leiden tot een afname van de kwaliteit van het leefgebied en tot lagere dichtheden van broedende vogels en (zie bijvoorbeeld Reijnen 1995). Verstoring in de broedperiode kan tevens tot gevolg hebben dat de overlevingskans van nestjongen lager wordt (bijvoorbeeld Madsen *et al.* 1989) met een afnemend broedsucces tot gevolg. Ten aanzien van verstoring met een regelmatig en voorspelbaar karakter kan op den duur een zekere mate van gewenning optreden (Platteeuw 1986, Smit & Visser 1993), terwijl gewenning belemmert wordt door combinaties van verschillende verstoringbronnen (visueel en geluid) of onvoorspelbaarheid. De verstoring die uitstraalt van de geplande woonhuizen en het gebruik van het geplande bedrijventerrein is naar verwachting onregelmatig, waardoor in geringere mate sprake zal zijn van gewenning. Uit de beschikbare literatuur blijkt verder dat broedende Blauwe reigers vanaf 75 meter afstand tussen kolonie en verstoringsbron effecten ondervinden van verstoring (Krijgsveld *et al.* 2008). Amerikaanse reigeronderzoekers geven een afstand van 73 meter (Rodgers & Smith 1995) tot 100 meter (Rodgers & Smith 1997) op als 'veilige' afstand, dat wil zeggen een afstand tussen kolonie en verstoringsbron waarbij geen effecten optreden.

Concluderend kan worden gesteld dat ten gevolge van verstoring die naar verwachting uitgaat van het geplande bedrijventerrein en de geplande woningen, er negatieve effecten zullen optreden op de kolonie Blauwe reigers in de Hof van Hollân. Uitgaande van een verstoringsafstand van 75 meter zullen 12 reiger nesten (17% van de kolonie) effecten ondervinden. Deze effecten kunnen zich manifesteren in een verlaagd broedsucces en het verlaten van nesten.

Naar verwachting zijn binnen de Hof van Hollân weinig tot geen alternatieve nestbomen aanwezig. Uit de veldwaarnemingen blijkt, dat de Blauwe reigers nestelen in het hoogste deel van het bos. In alle gevallen bevinden de nesten zich meer dan 10 meter boven de grond. De nestbomen dienen voldoende hoog te zijn om predatie door zoogdieren (bijvoorbeeld Vos en Steenmarter) te vermijden. Dergelijke hoge bomen zijn in de rest van de Hof van Hollân beperkt aanwezig, zodat er weinig mogelijkheden zijn voor verstoorde broedparen om zich in de Hof van Hollân te kunnen hervestigen. Een omgevingscheck wijst uit, dat de dichtstbijzijnde broedplaats zich bevindt in de bebouwde kom van Lemmer (een middelgrote kolonie van 10 tot 37 nesten, Digitale Natuuratlas Provincie Fryslân). De ruime omgeving van het plangebied is verder zeer open en daardoor ongeschikt als broedgebied voor Blauwe reigers.

Verlies van foerageerbiotoop

Ten aanzien van de Blauwe reigers in de kolonie in de Hof van Hollân geldt voorts, dat deze (deels 's nachts) foerageren in de vele poldersloten in de omgeving. Waarschijnlijk foerageren

de vogels ook in plangebied. De Blauwe reiger is een mobiele soort, die op meerdere kilometers van de kolonie kan foerageren (Hafner 2000). Binnen deze actieradius is in de omgeving van de broedkolonie voldoende alternatief foerageergebied aanwezig, zodat er ten aanzien van het foerageergebied waarvan de kolonie Blauwe reigers afhankelijk is, geen zwaarwegende negatieve effecten zijn te verwachten ten gevolge van de plannen. Bovendien is de verwachting dat de nieuw aan te leggen grenssloten om het plangebied na inrichting geschikt foerageergebied voor Blauwe reigers zullen vormen.

Vleermuizen

Voorkomende soorten

In het plangebied en de omgeving komen verschillende soorten voor, waaronder de Meervleermuis, de Laatvlieger, de Dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis (Limpens *et al.* 1997). Het plangebied is wegens het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen (in holle bomen, gebouwen, e.d.) vooral geschikt als foerageergebied. Wegens het ontbreken van lijnvormige landschapselementen (bomenrijen e.d.) verwachten we op voorhand geen vliegroutes.

Te verwachten effecten

Ten gevolge van de plannen zal het foerageergebied van de genoemde soorten mogelijk minder geschikt worden. In de omgeving van het plangebied is echter in ruime mate alternatief foerageergebied aanwezig. Daarom verwachten we ten gevolge van de plannen geen zwaarwegende nadelige effecten voor de genoemde soorten.

Overige zoogdieren

Voorkomende soorten

In de regio Lemmer komt de zwaar beschermde Waterspitsmuis voor. Deze spitsmuizensoort leeft in de oevers van kanalen, vaarten, poelen en meren. Deze oevers kenmerken zich door een brede, goed ontwikkelde (en vaak soortenrijke) rietoever. De oevers van de sloten in het plangebied worden periodiek gemaaid, en voldoen mede daardoor niet aan de biotoepeisen van de Waterspitsmuis. Het is daarom onwaarschijnlijk dat deze zwaar beschermde soort in het plangebied Lemsterpark voorkomt. Het plangebied is wel geschikt voor verschillende andere algemene zoogdieren. Het gaat dan om bijvoorbeeld de Aardmuis, de Bosspitsmuis, de Haas en de Egel, die allen licht beschermd zijn. Het plangebied is ten gevolge van de afwezigheid van geschikte schuilgelegenheden niet geschikt voor vaste verblijfplaatsen van de middelzwaar beschermde Steenmarter.

Te verwachten effecten

Omdat er (behalve vleermuizen) geen zwaar- of middelzwaar beschermde zoogdieren voorkomen in het plangebied, treden er geen effecten op ten aanzien van deze soortgroep. Voor de voorkomende licht beschermd zoogdiersoorten geldt, dat het plangebied ten gevolge van de plannen minder geschikt zal worden. Het betreft echter algemeen voorkomende zoogdiersoorten, die in de directe omgeving van het Lemsterpark in ruime mate alternatief leefgebied kunnen vinden.

4. ECOLOGISCHE BEOORDELING

In dit hoofdstuk wordt ten aanzien van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde natuurwaarden (beschermde gebieden en soorten, zie hoofdstukken 3 en 4) bepaald, of de beoogde herinrichting conflicten veroorzaakt met de ecologische wet- en regelgeving.

4.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Het plangebied kent geen beschermde status volgens de Natuurbeschermingswet of via overige wet- en regelgeving. De beschermde gebieden in de omgeving liggen relatief ver verwijderd van het plangebied Lemsterpark. Er bestaan geen ecologische verbanden tussen het plangebied en de nabijgelegen Natura 2000-gebieden, waardoor mag worden aangenomen dat de beoogde herinrichting en het toekomstige gebruik niet zullen leiden tot negatieve effecten. Daarom is de beoogde herinrichting niet in strijd met de wet- en regelgeving ten aanzien van de Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige vormen van gebiedsbescherming.

Mogelijk ontstaan wel negatieve effecten op botanische waarden in het nabijgelegen natuurgebied de Hof fan Hollân. Omdat dit gebied niet onder de Natuurbeschermingswet valt, leidt dit niet tot conflicten met de Natuurbeschermingswet. De Hof van Hollân is wel als natuur aangewezen volgens het bestemmingsplan. Naar verwachting ontstaan effecten op de aanwezige natuurwaarden. Deze kunnen verslechteren door het aanleggen van het geplande bedrijventerrein. Om de negatieve effecten van het geplande bedrijventerrein op de Hof van Hollân te verminderen, is in het plan het aanleggen van een bufferzone tussen de Hof van Hollân en het bedrijventerrein opgenomen. Op de ligging en vormgeving van de bufferzone wordt nader ingegaan in hoofdstuk 5.

4.2. BESCHERMDE SOORTEN

Licht beschermde soorten

De beoogde herinrichting veroorzaakt naar verwachting een verstoring van algemeen voorkomende en licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten. In de omgeving van de kruising is in ruime mate alternatief leefgebied voor deze soorten beschikbaar. De beoogde herinrichting is een ruimtelijke ontwikkeling, waarbij voor de eventuele verstoring van licht beschermde soorten een vrijstelling geldt voor het aanvragen van een ontheffing voor de betreffende verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Om deze redenen veroorzaakt de geplande ontwikkeling in het plangebied geen conflicten met deze wet ten aanzien van deze licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten.

Vissen, reptielen en amfibieën en zoogdieren (m.u.v. vleermuizen)

Er komen geen beschermde vissen, reptielen of amfibieën van de tweede en derde categorie van de Flora- en faunawet in het plangebied voor. Ook zwaar beschermde zoogdieren zijn, met uitzondering van vleermuizen, niet te verwachten. Er treden daarom ten aanzien van beschermde vissen, amfibieën, reptielen en zoogdieren (uitgezonderd vleermuizen) door de plannen geen conflicten met de Flora- en faunawet op.

Vogels

Broedvogels in het plangebied

In het plangebied Lemsterpark komen verschillende vogelsoorten van open poldergebieden tot broeden, waarvan de bescherming van belang is tijdens de broedperiode. Buiten deze periode is er geen sprake van vaste verblijfplaatsen van dergelijke soorten, waardoor een verstoring van de (potentiële) nestplaats niet in conflict is met de Flora- en faunawet. In de uitvoeringsfase van de plannen is een toename van verstoring te verwachten. Deze verstoring heeft betrekking op het plangebied. Het verstoren van broedende vogels is verboden door de Flora- en faunawet.

Het broedseizoen van de in het plangebied en het naastgelegen de Hof fan Hollân voorkomende vogels loopt van 15 januari (Blauwe reigers broeden vroeg in het jaar) tot en met 15 juni. Verstoring van broedende vogels in het plangebied kan worden voorkomen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden. Wanneer vóór het broedseizoen gestart wordt met de werkzaamheden, zullen zich geen broedvogels in het plangebied vestigen door de verstoring die de werkzaamheden tot gevolg hebben. Indien toch in het plangebied wordt genesteld, moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na het broedseizoen. Daarom is het in dat geval verstandig om maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden vogels in het gebied gaan nestelen. Deze maatregelen zijn bijvoorbeeld het afdekken van zandhopen en het direct afvoeren van snoei- en kaphout.

Broedvogels buiten het plangebied: Blauwe reiger

In de uitvoeringsfase van de plannen en na ingebruikname van het plangebied is een toename van verstoring te verwachten. Deze verstoring straalt ook uit in de richting van de Hof fan Hollân en de daar aanwezige kolonie Blauwe reigers. Naar verwachting ondervinden circa 12 nesten (17% van de kolonie) effecten van deze uitstralende verstoring.

Het ministerie van LNV heeft bepaald, dat voor verstoring van nestplaatsen van Blauwe reigers ook buiten het broedseizoen conflicten met de Flora- en faunawet ontstaan wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen ('Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet', zie www.minlnv.nl). Naar onze verwachting speelt dit in het onderhavige geval, omdat:

- Een deel (17%) van de broedparen in de kolonie effecten ondervindt;
- Een omgevingscheck uitwijst, dat in de omgeving van het plangebied in onvoldoende mate alternatieve nestplaatsen aanwezig zijn voor de verstoorde broedparen.

De uitvoering van de voorgenomen plannen leidt daarom tot conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van de Blauwe reiger. Conflicten met de Flora- en faunawet kunnen worden vermeden, wanneer in de plannen maatregelen worden opgenomen waardoor negatieve effecten worden voorkomen. Daarvoor worden in hoofdstuk 5 aanbevelingen gedaan.

Vleermuizen

Het plangebied Lemsterpark is voor vleermuizen geschikt als foerageergebied. Vaste verblijfplaatsen en vliegroutes worden niet verwacht. Het is mogelijk dat tijdens de beoogde werkzaamheden sprake is van enige verstoring van de voorkomende soorten, maar alleen in het geval dat de werkzaamheden 's nachts en met gebruik van extra verlichting plaatsvinden

gedurende de actieve periode van vleermuizen (van april tot november). Er wordt niet vanuit gegaan dat de werkzaamheden 's nachts worden uitgevoerd, waardoor deze vorm van lichtverstoring wordt vermeden. Na voltooiing van de werkzaamheden kan het plangebied voor de voorkomende soorten weer deel uitmaken van het foerageergebied. Bovendien is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voor de voorkomende soorten aanwezig. Om deze redenen is de beoogde herinrichting niet in conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

5. AANBEVELING

De volgende aanbevelingen gaan in op mogelijke maatregelen om de negatieve effecten van de plannen op de reigerkolonie in de Hof van Hollân te verzachten. De voorgestelde maatregelen vallen uiteen in maatregelen ten aanzien van inrichting en gebruik van het toekomstige industrieterrein en maatregelen aan beheer en inrichting van de Hof van Hollân, met als doel de natuurwaarden van dit gebied op te waarderen. Daarvan zullen de Blauwe reigers naar verwachting kunnen profiteren, waardoor een deel van de negatieve effecten die ontstaan ten gevolge van de plannen worden opgeheven. Het hoofdstuk sluit af met aanbevelingen ten aanzien van de vervolgpcedures. In de volgende paragrafen worden de aanbevelingen nader uitgewerkt.

5.1. AANBEVELINGEN TE AANZIEN VAN INRICHTING EN GEBRUIK

Bouwen buiten de verstoringsafstand tot de kolonie

Negatieve effecten worden vooral verwacht ten gevolge van menselijke aanwezigheid die samenhangt met het gebruik van de geplande woningen. Een effectieve maatregel om negatieve effecten op de kolonie Blauwe reigers tegen te gaan, is om de geplande bebouwing op een zo groot mogelijke afstand (bij voorkeur buiten de kritieke afstand van 75 meter tot de kolonie) te realiseren. Bij de onderhavige plannen komt de bebouwing op 15 meter afstand van de doorgaande weg te liggen. Om in de richting van de Hof van Hollân uitstralende verstoring die uitgaat van het gebruik van de geplande huizen zo veel mogelijk tegen te gaan, worden de huizen met de tuinzijde op het oosten (dus afgewend van de Hof van Hollân) gebouwd. Daarnaast is het oorspronkelijke plan met het oog op te verwachten verstoring aangepast, waardoor het aantal woningen aan de straatkant afneemt. Er komen zo maximaal twee woningen binnen de verstoringszone van 75 meter ten opzichte van de reigerkolonie.

Locatie toegangsweg

Een belangrijke verstoringsbron in de plannen is de toegangsweg. In de oorspronkelijke plannen was deze tegenover de Hof van Hollân voorzien, aan de noordzijde van het plangebied. In verband met de verstoringsgevoeligheid van de kolonie Blauwe reigers is besloten de ligging van de weg te verleggen naar het zuiden. De afstand tot de toegangsweg en de reigerkolonie bedraagt dan minimaal 100 meter.

Kritieke werkzaamheden uitvoeren buiten broedperiode

Verstoring van de Blauwe reigerkolonie dient in elk geval te worden voorkomen in de periode dat de nesten worden gebruikt (vanaf half januari tot en met half juni). Werkzaamheden die gepaard gaan met veel licht en/of geluidsverstoring (zoals heiwerkzaamheden, het gebruik van grote kranen en bouwlampen met veel lichtuitstraling) dienen in elk geval buiten deze periode te worden uitgevoerd. Het verdient de aanbeveling deze beperking ten aanzien van de uitvoer van de werkzaamheden te formaliseren (bijvoorbeeld via het Bestemmingsplan).

Straatverlichting

Verlichting kan een belangrijke verstoringbron vormen. Het verdient daarom de aanbeveling om toekomstige straatverlichting zo aan te passen, dat er geen uitstraling in de richting van de Hof van Hollân plaats zal vinden. Dit kan door zorgvuldige plaatsing van de lichtmasten en bijvoorbeeld het gebruik van aangepaste lichtarmaturen.

5.2. OPWAARDEERMAATREGELEN VOOR DE HOF VAN HOLLÂN

Een deel van de negatieve effecten die ontstaan op de kolonie Blauwe reigers kan worden verzacht door het opwaarderen van de natuurwaarden in de Hof van Hollân. Op de korte tot middellange termijn is er een aantal maatregelen te bedenken die zinvol zijn. Deze worden in deze paragraaf beschreven.

Aanleggen van buffersloten

Een deel van de negatieve effecten van de plannen op het naast het plangebied gelegen natuurreservaat de Hof van Hollân kan worden weggenomen door het aanleggen van brede sloten (12 – 14 meter breed) met een moeraszone rondom de Hof van Hollân (en bij voorkeur tussen de Hof van Hollân en het plangebied). Deze brede sloten hebben tot doel verstoring ten gevolge van geluid, verkeer en menselijke aanwezigheid op de reigerkolonie en de overige fauna in het reservaat sterk te verminderen. Daarnaast vormt het een effectieve anti-verdrogingsmaatregel voor het moerasbos in de Hof van Hollân. Een voorstel voor de ligging van de sloten is weergegeven in figuur 3.

Verhogen waterstanden in de Hof van Hollân

Door vervangend broedgebied aan te bieden, kan voor een deel van de negatieve effecten van de plannen worden gecompenseerd, waardoor conflicten met de Flora- en faunawet worden vermeden. Momenteel is het oostelijke stuk van de Hof van Hollân geschikt voor Blauwe reigers. De rest van het gebied is minder geschikt als nestlocatie, omdat de bomen hier minder hoog zijn. Lage nestlocaties vormen een risico, omdat predatoren de nesten gemakkelijker kunnen bereiken. Mogelijk kan het lage westelijke deel van het bos geschikter worden gemaakt als nestlocatie door de waterstanden in het bos te verhogen, zodanig dat de bosbodem in het broedseizoen onder water komt te staan. Predatoren kunnen zo de nestlocaties niet bereiken, waardoor mogelijk een groter deel van het bos geschikt wordt als broedgebied.

Ecologisch beheer van de graslanden rondom de Hof van Hollân

Rondom de Hof van Hollân liggen enkele graslandpercelen, die in de huidige situatie extensief agrarisch worden gebruikt. Doordat het beheer (vanuit natuurperspectief) niet optimaal is, zijn de vroegere botanische waarden in deze graslanden goeddeels verdwenen, en is momenteel sprake van ruige graslanden met veel Rietgras. Om de natuurwaarden van de Hof van Hollân verder te versterken, verdient het de aanbeveling het beheer van de graslanden te richten op de ontwikkeling van bloemrijk vochtig grasland. De graslanden hebben voor de Blauwe reigers ook een functie. In de periode voorafgaand aan het broedseizoen dienen ze als verzamelplaats bij de kolonie. Overigens dient de huidige bestemming van de graslanden (Natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde met agrarisch medegebruik, med. G. Kampen gemeente Lemsterland) dan te worden veranderd in een natuurbestemming.

Baggeren sloten in de Hof van Hollân

In de Hof van Hollân zijn enkele sterk verlande sloten aanwezig. Staatsbosbeheer geeft aan, dat het in het kader van de opwaardeermaatregelen zinvol zou zijn deze te baggeren (onder de voorwaarde dat er geen schade aan het bos ontstaat). Het baggeren van de sloten vergemakkelijkt het inlaten van water in het gebied. Bovendien hebben sloten van zichzelf een natuurwaarde, omdat ze voor verschillende dier- en plantensoorten leefgebied vormen.

Borging van de mitigatiemaatregelen

Om de opwaardeermaatregelen ook voor de lange termijn te garanderen, is het raadzaam een borging in te bouwen ten aanzien van beheer en ontwikkeling. Ook de gemeente Lemsterland hecht aan een adequate borging van de natuurbestemming (med. G. Kampen, gemeente Lemsterland). Het is daarom voor de eindsituatie wenselijk, dat het bosgebiedje (indien mogelijk inclusief de aangrenzende graslanden) in beheer en eigendom komt bij één partij. Staatsbosbeheer is daarvoor de meest logische keuze omdat deze organisatie de Hof van Hollân in de huidige situatie reeds voor een deel in eigendom heeft. Om de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken, heeft in februari 2010 overleg plaatsgevonden tussen Wind Build and Design en Staatsbosbeheer (in de persoon van Sjoerd Bakker). Staatsbosbeheer heeft aangegeven in beginsel positief te staan tegenover de voorgestelde maatregelen. De betrokken partijen onderzoeken hoe de borging in de toekomst kan worden vormgegeven.

Figuur 3.

Voorstel voor de ligging van buffersloten (blauw). Deze sloten zijn ten minste 4 meter breed, en hebben als doel de verstoring van de Blauwe reigerkolonie te verminderen.

5.3. AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN DE VERVOLGPROCEDURE

Ontheffingsaanvraag

Wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen, ontstaan bij verstoring van nestplaatsen van Blauwe reigers ook buiten het broedseizoen conflicten met de Flora- en faunawet. Naar onze verwachting speelt dit in het onderhavige geval, zoals is beschreven in paragraaf 4.2. Zonder maatregelen om de te verwachten effecten te verzachten, ontstaan negatieve effecten, die een conflict met de Flora- en faunawet vormen. In dit rapport worden maatregelen voorgesteld om de effecten op de kolonie Blauwe reigers te verminderen (zie paragraaf 5.2.). Wij bevelen aan, om voor de Blauwe reigers in de Hof van Hollân ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen voor het onderhavige plan (inclusief mitigatie en compensatie). Het ministerie van LNV kan dan bepalen of de mitigerende en compenserende maatregelen voldoende zijn om de verwachte effecten weg te nemen. Bij de ontheffingsaanvraag dient te worden aangegeven op welke wijze de mitigatie en compensatie wordt vormgegeven. Dat kan met behulp van dit rapport.

LITERATUUR

- Boer, E.P. de & E. van Hijum. Libellen in Friesland. Voorlopige verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Friesland "De Hynstebiter", 2005. Uitgave in eigen beheer. Warns.
- Boer, E.P. de 2006. De Groene glazenmaker en de krabbescheerlevensgemeenschap in Friesland. Stichting Landschapsbeheer Friesland, Beetsterzwaag.
- Boer, E.P. de 2008. Fauna van de Bancopolder. Bureau FaunaX, Terwispe/ It Fryske Gea, Olterterp.
- Bogert, H. v.d., 2004, Op zoek naar Heikikkers in Fryslân. In 2002 en 2003. Heikikkerwerkgroep WARF, Elsloo/Olterterp.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Cuppen, J.G.M. & B. Koese 2007 De Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: Inhaalslag 2006-2007. Stichting European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, nachtvlinders en libellen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Hafner, H. 2000. Heron Nest Site Conservation. In: Kushlan, J. A. & H. Hafner 2000. Heron Conservation. Academic Press, San Diego CA.
- Kalkman, V.J. 2004a. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Koese, B., E.P. de Boer, J.G.M. Cuppen, J. Schut & J. Tienstra 2008. De Gestreepte waterroofkever in Zuidoost-Friesland: inhaalslag 2008. – EIS-Nederland, Leiden.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden 2008. Verstoringgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar reacties van vogels. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Madsen J., T. Bregnballe & F. Mehlum 1989. Study of the breeding ecology and behaviour of the Svalbard population of Light-bellied Brent Goose *Branta bernicla hrota*. Polar Res. 7: 1-21.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. - Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Platteeuw M. 1986. Effecten van geluidhinder door militaire activiteiten op gedrag en ecologie van wadvogels. RIN-rapport 86/13, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Texel.
- RAVON 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. RAVON 27: 46-64.
- Reijnen, M.J.S.M. 1995. Disturbance by car traffic as a threat to breeding birds in the Netherlands. Diss. Rijksuniversiteit Leiden, Leiden.
- Rodgers, J.A. & H.T. Smith, 1995. Set-back distances to protect nesting bird colonies from human disturbance in Florida. Conservation Biology 9(1): 89-99.
- Rodgers, J.A. & H.T. Smith, 1997. Buffer zone distances to protect foraging and loafing

waterbirds from human disturbance in Florida. Wildlife Society Bulletin 25: 139-145. Smit C.J. & G. J.M. Visser 1989. Verstoring van vogels door vliegverkeer, met name door ultralichte vliegtuigen. RIN-rapport 89/11, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Texel.

Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Wymenga, E. & W. Altenburg 1993. Beheersplan voor het natuureservaat 'De Brekkenpolders'. Altenbrug & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Wymenga, E. & F. Hoekema 2004. Ecologische Basiskaart Gemeente Lemsterland. Werkdocument en toelichting. A&W-rapport 459. Altenburg & Wymenga bv, Veenwouden.

Geraadpleegde internetsites

<http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dna>
www.natuurloket.nl
www.ravon.nl
www.minlnv.nl

